

(St. Johann). Božja pot

Pravilno orientirana cerkev stoji na položnem vinskem griču v n.v. 406 m.

Viri in literatura: Farna kronika Sv. Štefana.

Cerkev sestavljajo: prizidan prizmatičen zvonik, širša pravokotna ladja, nekoliko ožji in nižji $3/8$ zaključeni prezbiterij, na vsaki strani ladje prizidani, enako visoki kapeli z zaobljenimi ogli in na severu prizidana pritlična zakristija. Strehe so sedlaste, strešaste, pultaste, opečne; zvonikova je oktogonalna, piramidasta, škriljeva.

Zunanjščina: Vso cerkev opasuje pristrešen talni zidec, ladja in kapeli imata maltasti venčni zidec, prezbiterij pa kamenit, preprost, izžlebljen venčni zidec. Zvonica ima ppk vhod ter križni obok. Iz nje vodi kamenit portal v obliki eslovega hrbta s posnetimi robovi v ladjo. Zvonik opasuje v 1. etaži kamenit žlebast zidec, v 2. etaži ostanek zidca na oglih, pod trikotnimi zaključki sten pa 4 kameniti vodni bljuvači. Svetlobne line so pp, zvonove pa ppk, biforne.

Ladjo osvetljujejo v obeh podolžnicah 2, prezbiterij pa 3 šilasto zaključena okna. Južna kapela ima 2, severna le 1 okno, ker ima ob vzhodni steni zakristijo, obe pa imata okrogli linici v zaključnicah. Južna kapela ima v zapadni steni portal. Vsa okna kapel so ppk ter v lepih kamenitih okvirjih. Zakristijo osvetljuje pravokotno okno v njeni vzhodni steni.

Notranjščina: Tlak je kamenit. Pevska empora je lesena. Iz nje vodi gotski, zašiljeni portal s posnetimi robovi v zvonik. Ladjo členijo 4 pari preprostih lizen, ki prehajajo neposredno v banjo s križnim obokom in 2 paroma

sosvodnic. Slavolok je preprost, ppk. Prezbitერიj pokriva banja s parom sosvodnic in 3-stranim zaključkom. Desno vodi pp portal s profilirano gredo v zakristijo s kamenitim tlakom in križnim obokom.

V kapeli vođita preprosta slavoloka, poživljajo ju po 4 pilastri, ki nosijo kapasti kupoli. Obe kapeli krasi zelo kvalitetna iluzionistična slikarija. Leva kapela: v pendativih so 4 medaljoni, bogato obdani s školjkovino. V njih so naslikani prizori iz življenja Antona Padovanca (pridiga ribam, poklek osla in še dva prizora.), nato sledi iluzionistična arhitektura, katero nosijo 4 konsle, ki rastejo izra medaljonov, nato 2 volutasti konsle in 2 komplicirana, iz dvojinih konsol sestavljena nosilca. Od glavnim ogredjem plavajo 4 angelčki, ki nosijo znake (plamen, križ, sidro, trizob). V osrednji odprtini se vidi košček zemlje in nebo. Na zemlji sedi Anton Rščavnik in zre v Antonovo prikazen v oblakih (Padovanec objublja Jezuščka, okoli plavajo angelčki.) Slikarija je dobro ohranjena, le v levem kotu poškodovana prehodovna od vlage. Barve so sveže in žive, polne bogatih lazur in svetlih prehodov.

Desna kapela: v pendativih so zopet 4 medaljoni s sledečimi prizori: škof oživlja mrliča, okoli medaljona napis: DIVINUS IN VIRTUTO TRINITATIS DEIFICAE MERETUR FIERI TRIUM MORTUORUM SUSCITATOR MAGNIFICUS.

Umirajočemu škofu se prikaže Zveličar, pred posteljo čepi ptičasti zmaj. Napis: QUID ASTES CRUENTA BESTIA NIHIL IN ME FUNESTE REPERIES. Umirajoči škof na postelji, pred katero se zbirajo angeli, katerih nekateri igrajo na pozavne. Napis: MARTINIS HIC PAUPER HUMILIS COELUM PIUS INME INCREDITUR HYMNIS COELESTIBUS HONORATUR. Krščenje viteza. Napis: Baptismi BAPTISMI GRATIAM PERCEPTU. Predstavljeni so torej prizori iz življenja sv. Martina. Spodaj so v karušastih poljih izvedeni enobarvni (vijoličasti) portreti 4 evangelistov, zgoraj pa sedvig odprta kupola, pred katero so: baldahin z draperijo, 4 volutaste stavbe nad posameznimi medaljoni, med njimi pa

ovalna okna s pogledom v nebo. Pred njimi sedita 2 angela na fantastičnih školjkah. Nad kapelinim slavolokom je ovalen medaljon, kateremu ob strani sedita Peter in Pavel. V medaljonu je vaza s cvetjem. V kupolnem okulu ovalne oblike se vrši glavni prizor: Martin v viteški opravi prehaja v nebo kjer ga sprejema Krist z množico angelov. Slikarija je zaradi vlage in razp. bolj poškodovana kot ona v levi kapeli, vendar je še trdna, zdrava in sveža. Fresko slikarija obeh kapel je delo iste roke ter spominja na Mrzlo planino, torej bo potemtakem Lerchingerjevo delo. Nekateri detajli, kot n.pr. Martin kot vitez sprejema krst in postaja mašnik ter njegov nvebohod, kažejo na vplive delovskovih fresk na Sladki gori, katere je Lerchinger gotovo poznal ter jih eklektično porabil, kar je ležalo v duhu časa. Posebno značilna je bogato razbita arhitektura in dekoracija. Čas nastanka fresk bo okoli l. 1760.

Oprava: Glavni oltar je lepo in obgato delo. Leseno obita menza ima spredaj naslikan Jordanski krst v školjkasti kartuši, obdani s cvetjem ter je iz 2. četrtine 18. stol. Predela se prostorno razvija in tvori obhodna loka. Nastavek nosita 2 para stebrov, bogato okrašenih z maskami, glavicami, fruktoni in akantovjem, Ušesa so halugasto-akantasta, okrašena z bisernikom. Stebrovi nakladi imajo podobo glavice, ki se pojavljajo tudi med njimi. Greda je preprosta. Atika je replika nastavka, le da ima samo zunanji par stebrov, čelo pa je njena replika s parom stebrov in pdpn nišo, v zgornjih kotih zaprto z 2 glavicama, ter zaključeno z mrežo. Povsod so ušesa, ki se zavihujejo poleg ogredij navzgor ali navzdol. Po vseh ogredjih so angeli, od katerih gornja igrata kitari, dva nosita napisana traka, 4 pa arma Chris. V glavni ppk niši je Jordanski krst, v pps nišah med stebroma sta Luka in Janez, v atiki ja v kvadratni niši s poševnimi ogliogli Epifanijam, v p k nišah poleg Marko in Matevž, v čelu pa je Marijino kronanje. Nad obhodnima lokoma sta samostojna nastavka s parom stebrov, fantastičnimi ušesi in

golšasto gredo. V levem nastavku je v ppk niši Jakob, na gredi Peter med angeloma s kladivom in trnjevo krono v desnem je apostol s križem, zgoraj Pavel med angeloma z žebli in kleščami. Oltar je torej velik, komplicirano sestavljen ter dobro delo iz zadnje četrtine 17. stol. Na hrbtni strani ima podpis nekega domačina iz Zibike iz l. 1726. Tabernakelj je iz 18. stol., svečniki pa so bp. Oltar je l. 1887 obnovil Andrej Buta iz Kostivnic. Stranska oltarja sta pendanta. Desni ima lesen antependij s podobo molečega doprsnega svetnika, kateremu prikazuje se Krist natika na glavo mitro (Martin), obdano s cvetnima špoma. Podstavek in s tem prostorno razgibana predela so širši od menze. Nastavek nosita 2 para stebrov in par pilastrov ter ob strani voluti. Sledita kosa golšastega ogredja, okrašena z 2 školjkama, potem atika, katero nosita kombinirana slopa, poživlja par volut, zaključujeta pa kosa ogredja in povezujoč ju lok s školjko. Oltar ima v sredni pred steno (nima niše!), ki je dvakrat predrta ter opremljena z 2 goloboma v običajni gloriiji, skupino Martina, delečega plašč z revežem, ob strani Miklavža in Lovrenca, na ogredju dva klečeča efeja in 2 angelčka z mitro in palmovo vejico. Atiko zavzema gornja gloriija sv. Duha. Tabernakelj je bp, svečniki so lepi, rano klasicistični ter še iz 18. stol. Oltar je kot pove napis, obnovil Janez Šubic iz Škofje Loke l. 1871.

Levi oltar je enak-desnemu. V sredini ima skupino Antona, klečečega pred prikaznijo Marije z otrokom, ki se klanja k njemu. Ves prizor se razvija v oblakih, torej vizionarno. Ob strani sta Janez Nepomuk in Valentin, na ogredju 2 efeja in 2 angela, v atiki pa BO s svetom v gloriiji oblakov, glav in angelov. Leseni antependij je enak prejšnjemu, le da ima v sredini podobo doprsnega Antona Padovanca z otrokom, stoječim na križu. Tabernaklja nima, svečniki so bp. Za oltarjem je shranjena stara vetrovka. Oltarja sta po stilu sodeč iz 2. četrtine 18. stol.

Prižnica ima v spodnjem delu trebušasto ograjo, katero krasi podobe (olje-

les) 4 evangelistov v razgibanih, bogatih akantovih okvirjih, ki so aplicirani na ograjo. Lambrekinasti baldahin krasi košarica cvetja ter na vrhu angel trobentač. Prižnica je preprosto, toda dobro delo iz sredine 18. sto. Križev pot je ~~mini~~ tisk iz 2. pol. 19. stol. ter bp.

Orglje, ki so delo Jerneja Pilicha iz l. 1846. ter jih je pobarval Anton Vlatkovich so običajnega tipa l. pol. 19. stol.

Kameniti kropilnik z balustom s kocko, okrašeno z rozeto, v sredini je z iz l. pol. 17. stol.

Vratnice zakristijskega portala^{al} so še originalne, sicer pa sta omara in piscina bp.

Oprema: Kovinski lesteneč je iz srede 18. stol.

Misal je iz l. 1708. Vse ostalo je bp.

Zvonik: Je v bistvu gotski, toda v gornjem delu močno predelan. Zvon ima napis: SANCTE JOHANNES ORA PRO NOBIS ANNO 1695, krasijo pa ga 4 reliefi, ki predstavljajo: MB, Miklavža, Janeza Krstnika in Janeza Nepomuka.

Podstrešje: Vsi oboki so kameniti. Ob priliki sedanjega obokanja je bila vsa cerkev malce dvignjena.

Resume: Cerkev je osnovi poznogotskega^a ter je obsegala zvonik, ladjo in prezbiterij. Imela je ravno krito ladjo in obokani prezbiterij. Ker je imela ladja prvotno strmo, visoko streho, zvonik na podstrešju ni ometan tem na tem mestu prekinja tudi njegov zidec. V l. pol. 18. stol. sta bili prizidani obe kapeli ter ob tej priliki nekoliko dvignjeni ladja in malce prezbiterij. Čeprav je obdržal še originalni fabion ter na novo obokani. Zakristija je istočasna. Leta 1926. je vsa cerkev pogorela, nakar je bila obnovljena v sedanji obliki, pri čemer so ji streho nekoliko položili.

Okolica: Cerkev obdaja pokopališko obzidje, ki kaže na 1. pol. 18. stol. Vanj je vridanih več spolij (kos paličastega profila) in kamnoseško obdelani kamnov.

Cerkvena hiša je nadstropna, 6 x 3 osna stavba s klasicističnim pp portalom s pazduhami in kovanjem v pritličnih oknih.

Konservatorske opombe: Cerkev je sicer v redu vzdrževana, a je od potresa razpokana, posebno zvonik, ladja in desna kapela.

Ostalo: Ob poti k Sv. Štefanu stoji kapelica, ki je ša pojmovana kot stebras znamenje, a je že pp odprta in ima spredaj 2 stebra. V kapeli je lesen kip Janeza Nepomuka. Kapela je še lahko iz 18. stolj a je verjetneje že iz 19. stol.

Opombe:

J. Curk: Celjska topografija(Šentjur), rkp, str. 127-129., zapiski 1960.